Motion

1977/78:1710

av Yvonne Hedvall m. fl.
om ökad jämställdhet mellan kvinnor och män

Bristen på jämställdhet mellan könen och dess orsaker

Åtskilliga teorier har presenterats som förklaring till de faktiska olikheterna mellan mäns och kvinnors situation i samhället. Ingen torde på allvar vilja hävda att sådana olikheter – med hänsyn till intellektuell kapacitet, begåvning och liknande – är sakligt motiverade. Man bör därför ställa sig frågorna varför det alltjämt finns en så omfattande uppdelning i mans- och kvinnoroller, manligt och kvinnligt arbete och skilda värderingar av det manliga och det kvinnliga.

Förklaringarna har en stor spännvidd och sträcker sig från en rent biologisk uppfattning till synpunkter grundade på religiösa värderingar.

Så långt är det dock numera klart att man hittills alltför mycket betonat biologiska faktorer och alltför litet uppmärksammat den inlärning av normer och roller som varje människa genomgår. En förskjutning av attityderna till insikt om miljöpåverkans mycket stora betydelse tycks nödvändig. Först därigenom blir det möjligt att genom samhälleliga insatser öka jämställdheten mellan könen.

Oförändrade normer

Under detta århundrade har samhällsförändringarna varit genomgripande. Nya betingelser för familjens tillvaro har vuxit fram och därmed också för kvinnans traditionella hemmaroll med moderskapet som det centrala. Men trots detta visar sig könsrollsnormerna oerhört seglivade och styr fortfarande på ett avgörande sätt mäns och kvinnors levnadslopp.

Kvinnor är själva i flera avseenden offer för rolltänkandet. Dels drivs de av omgivningens förväntningar att rätta studieval, yrkesambitioner etc. efter vad den traditionella kvinnorollen kräver, dels åläggs de av denna roll fortsatt ensamt ansvar för hemarbete. Detta leder till dubbelarbete utan rimliga möjligheter till konkurrens med männen om yrkeskarriär och annan verksamhet i samhället.

Problemen måste angripas på olika sätt

Det är uppenbart att enbart ökad information till medborgare i allmänhet och grundlig undervisning av barn inte räcker för att påverka attityderna i samhället. Information och undervisning måste kompletteras med andra

åtgärder om de skall få en reell effekt. Speciellt framstår jämställdhetsbefrämjande åtgärder på arbetsmarknaden och reformer som syftar till att fördela ansvaret för hemarbetet mellan kvinna och man som angelägna dellösningar.

Det torde inte råda några meningsmotsättningar mellan de demokratiska partierna i vårt land om att det är ett angeläget politiskt mål att åstadkomma jämställdhet mellan kvinnor och män. Man torde också vara ense om att härför krävs insatser som syftar till att på samhällslivets alla områden dels undanröja faktiska hinder för jämställdhet, dels stimulera och aktivt främja jämställdhetstänkandet. Därmed ansluter vi oss också i princip till de ståndpunkter som hävdades av den västliga världens industrinationer under Världskvinnoårskonferensen i Mexico City.

Men även med enighet om målet kan de metoder som förordas skifta och gör det naturligtvis även i vårt land, beroende på grundläggande skillnader i partiernas samhällsvärderingar.

Frågan om hur kvinnor och män skall inrätta sin tillvaro måste enligt moderat uppfattning få avgöras av dem själva – i förekommande fall efter samråd inom familjerna. Samhällets uppgift är att skapa möjligheter för att ett sådant val kan göras så fritt som möjligt.

Men vetskapen om dessa olikheter får inte dämpa ansträngningarna att skapa rättvisare förhållanden i framtiden med större valfrihet och bättre möjligheter till personlig utveckling för alla medborgare oavsett kön. Inte heller vetskapen om att detta är ett reformarbete på lång sikt får dämpa ansträngningarna att nå resultat. Debatten har pågått under en längre tid här i landet, många positiva förändringar har skett och många projekt har startats i detta arbete. Men trots detta råder fortfarande inom många områden endast en formell och icke reell jämställdhet. Det återstår en rad frågor som ännu inte diskuterats eller endast diskuterats i ringa grad och därmed ännu ej fått den grundliga belysning som krävs innan definitivt ställningstagande görs. Några av dessa återges här:

Arbetsmarknad

1. Avsnitt om jämställdhetens betydelse bör ingå i all statlig chefsutbildning.

2. Internutbildning bör i större utsträckning inriktas på att ge anställda på mindre kvalificerade arbeten möjlighet till nya arbetsuppgifter. Fortbildning bör erbjudas alla efter viss anställningstid. Här bör staten vara mönsterbildande.

3. Vissa kategorier av ledigförklarade statliga tjänster, som vid ansökningstidens utgång ej har sökts av företrädare från båda könen, bör under en försöksperiod ledigförklaras ytterligare en gång om detta inte framstår som helt meningslöst eller kan förorsaka betydande skada.

4. För att statligt stöd skall utgå till privata företag och andra icke

offentliga institutioner bör dessa redovisa åtgärder, vidtagna eller planerade, för att öka jämställdheten mellan män och kvinnor.

Hem och familj

5. Alla familjebildare – sammanboende såväl i som utom äktenskap – skall ges information om samlevnadens innebörd i juridiska, ekonomiska och liknande avseenden. Denna information bör även ges inom den obligatoriska skolutbildningen.

6. Familjepensionssystemet bör revideras så att samma regler gäller oavsett kön och civilstånd.

Utbildning

7. Lagar, förordningar, läroplaner och övriga direktiv för utbildning skall uttryckligen främja jämställdheten mellan könen.

8. Den praktiska yrkesorienteringen bör organiseras så att eleverna obligatoriskt under viss tid praktiserar inom yrkesområden som anses typiska för det motsatta könet.

9. Kvinnor skall stimuleras att söka högre utbildning – även forskarutbildning – och då speciellt för icke traditionellt kvinnliga yrken.

10. I eftergymnasial utbildning bör frivilliga kurser och seminarier i jämställdhetsfrågor anordnas.

11. All skolans personal skall utbildas i könsrollsfrågor.

12. Forskning i könsrollsfrågor skall stödjas.

Politik och organisationsliv

13. Offentliga utredningar, statliga styrelser och andra samhälleliga organ bör sammansättas så att inget kön är representerat med mindre än 30 %.

14. För att statsbidrag skall utgå till frivillig organisation med medlemmar av båda könen bör krävas att varje kön är representerat i organisationens styrelse i viss proportion till resp. andel av medlemmarna.

15. Av offentliga institutioner anordnade sammankomster, kurser etc. bör arrangeras med tanke på att både hem- och yrkesarbetande samt ensamstående föräldrar skall kunna deltaga.

Reklam och massmedia

16. Lagstiftning införes mot för könen kränkande och diskriminerande marknadsföring.

17. För könen kränkande eller diskriminerande inslag i radio och TV bör behandlas som brott mot åliggandet för Sveriges Radio att iaktta partiskhet och saklighet.

Hemställan

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställs

att riksdagen hos regeringen begär

1. att ett avsnitt om jämställdhetens betydelse införes i all statlig chefsutbildning,
2. att något statligt verk åläggs att under försöksperiod ledigförklara tjänst, som vid ansökningstidens utgång ej sökts av företrädare för båda könen, ytterligare en gång, om detta inte framstår som helt meningslöst eller kan förorsaka betydande olägenheter,
3. att motionen överlämnas till jämställdhetskommittén för beaktande.

Stockholm den 25 januari 1978

YVONNE HEDVALL (m)

INGRID SUNDBERG (m)

NILS CARLSHAMRE (m)

MARGARETHA af UGGLAS (m)

ALF WENNERFORS (m)

BLENDA LITTMARCK (m)

BIRGITTA RYDLE (m)

BJÖRN KÖRLOF (m)

STEN SVENSSON (m)

KARL LEUCHOVIUS (m)